

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Feltbestemmelse af steppehøg

Med denne artikel sættes der fokus på felt- og aldersbestemmelse af steppehøgen. Den smukke kærhøg, som man før forbandt med sydøstenvind og forlænget træk i maj forekommer nu regelmæssigt i forbindelse med forårs- og efterårstrækket.

Steppehøgen var tidligere et reelt hit, man forbandt med sydøstenvind og forlænget træk i maj. Sådan er det ikke mere, da den smukke kærhøg nu dukker op allerede i april, og med en helt regelmæssig forekomst med tendens til kulmination af adulte fugle i månedens sidste halvdel, og et stigende antal 2K i maj. Om efteråret dukker de første op sidst i august, hvor de ældre fugle trækker, og gennem september har vi glæde af årsungerne. De sidste ses midt i oktober, med enkelte fund frem til november (og en overvintrende fugl er blevet observeret i Skåne ved årtusindeskiftet).

Ved f.eks. Skagen ser man samme adfærd som hos andre ynglefugle fra Skandinavien: direkte udtræk uden tøven - dette er et fænomen, der bliver hyppigere.

De store svenske vådområder og sletter må rumme et uopdaget antal ynglepar, der siden begaver efterårstrækket med den smukkeste af alle unge rovfugle, nemlig 1K steppehøg.

Steppehøg adult han. Her er en af de rigtigt hvide, "klassiske" hanner, men de udgør tilsyneladende et mindretal. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Denne artikel behandler felt- og aldersbestemmelse af steppehøgen. Et vist kendskab til kærhøge er ønskeligt, da en komplet redegørelse for kendetegn fra blå kærhøg og hedehøg er tids- og pladskrævende. Der henvises især til "Rovfugle i Felten", til plancherne i "Fugle i Europa, Nordafrika og Mellemøsten" og til den sorte version af "Fugle i Felten". Andre anvendelige kilder er Gensbøls rovfuglebog, Flight Identification og Forsmans rovfuglebøger.

Baggrunden for artiklen er årtiers studier af disse favoritter, ikke mindst ved træksteder i Europa og Mellemøsten, besøg på ynglepladserne i Kasakhstan samt to besøg i kærhøgemekkaet Velavadar i Gujarat, hvor mindst 1000 hede- og steppehøge hver aften i vintersæsonen går til overnatning.

Steppehøg adult han. Trods det lidt mørkere hoved er der ikke andre immature kendetegn. Bemærk den jævnt tværbåndede overgump og vingekilen, der er sort undertil og gråtonet oventil. Little Rann of Kutch, Gujarat, Indien, feb. 2006.

At ”jizze” en steppehøg – form og flugt

Steppehøg han er den mindste og letteste kærhøg. De kan ”jizzes” i alle aldre på flere kilometers afstand, da de i form og flugt er den mest karakteristiske kærhøg. Hoved og bryst er uforholdsmæssigt store set fra siden og danner en tung bule mod slank krop, og meget slank og tynd hale. Vingerne er ret korte med bred arm og kort, spids hånd, der i aktiv flugt rettes tydeligt bagud. Når høgen kredser skydes hovedet frem, vingens forkant står nærmest vinkelret på kroppen uden tydelig albue, og hånden rettes bagud som en sabel. Man ser da, at vingebagkanten er S-formet med udbugning i armen og en lidt indsuget, smal hånd. Høgen kan da ligne en falk, men kredser på tydeligt hævede vinger som andre kærhøge; hyppigere end hos disse ser man dog en mere plan kredssilhuet. Når falken overgår i glideflugt ligner den næsten en papirflyver – gliden behændigt afsted uden vingeslag og ret hurtigt. Ser man vingeslagene bliver sagen hurtigt endnu mere klar: høgen slår med armen med hurtige, helt stive vingeslag der er dybere og højere end blå kærhøgs – vingeslagene kan bedst sammenlignes med en træfigur af en fugl, forsynet med vinger, der sættes i bevægelse ved, at man hiver i en snor! Slagserierne er over land ved god termik ganske korte, ofte kun 1-3 slag, men tit ser man, at steppehøgen kompenserer for flugtreningen ved krampebevægelser i krop og vinge, der kan ligne spasmer og som tilsyneladende er hyppigere end hos andre kærhøge.

Steppehøg. Bemærk den tydelige S-formede vingebagkant med udbuget arm og indsuget hånd - en form, der er unik indenfor kærhøgene. Forkanten af vingen er helt lige og hånden ganske smal og spids. Velavadar, Gujarat, Indien, feb. 2006.

Prøv i øvrigt at studere høgen når den kommer mod én, hvor den er en let kærhøg, til den har passeret og forsvinder. Set bagfra bliver hånden spidsere og reelt falkeagtigt; noget lignende kan faktisk ses hos blå kærhøg, hvis hånd på forbiflyvende fugle kan synes tilspidset. Den passive glideflugt på løftede vinger over land kendetegner begge de lette kærhøge, steppe- og hedehøg. Overgår fuglen til at trække over havet bliver flugten dog ganske anderledes og arbejdsom med lange slagserier, der mere ligner blå kærhøgs. De små hanner jager tit småfugle, og det foregår ved en lav overraskelsesflugt med hurtige, tårnfalkeagtige vingeslag og elegante manøvrer. Ofte søger høgen da langs et levende hegn eller en træække for at snige sig ind på småfugle, ala spurvehøg. Denne jagt foregår ofte af en fast rute.

Hunnen er større og ikke helt så ligetil. Nogle er i form og flugt helt som hannen, men har noget kraftigere krop, ligesom hovedet virker lidt mindre. Mange har en mere fyldig hånd bagtil, der kan virke mindre spids. Formen minder herved mere om hedehøgens (især yngre hunners), men vingerne er fortsat kortere med bredere arm, og kroppen er kraftigere. Nogle har træk fra blå kærhøg. Flugten er knapt så stiv flugt som hannens, og ofte er der tendens til mere bevægelse i hånden, ala hedehøg. Mange flyver dog som hannerne med de stive, ret hurtige vingeslag, der er blandt de mest karakteristiske inden for rovfugle. Stående steppehøge har ret lange ben. Halespidsen går ud bag vingespidsen.

Steppehøg 3K hun. Tegnet som adult hun, men med varmere gulbrun bundfarve på krop og undervingedækkfjer - denne fugl aldersbestemmes desuden på mørkt gule øjne. Bemærk de lysplettede armhuler og ret diffuse tegninger på dækkfjerene samt manglende mørk bagkant på den spidse hånd. Armsvingfjerene er mørke inderst med fremvoksende lyse bånd, jo tættere vi kommer på håndfladen. Som hos mange 3K+ hunner er hovedet mørkt og svagt tegnet, kun med svag halsring. Eilat, Israel, april 2014.

Hedehøg er et flyvende skelet, og kendes bedst fra steppehøg på mindre og slankere hoved, pindetynd krop (med udstikkende bryst) samt længere vinger med smallere arm og længere hånd. På kredsede fugle er arm og hånd mere ensartet brede uden tydelig S-bugning på den mere lige vingebackant, da inderhånden er lidt mere fyldig. Selve spidsen af hånden er dog fortsat tilspidset, som en krog. Hånden holdes knapt så bagudrettet som hos steppehøg. Et fotokendetegn er, at yderste håndsvingfjer har samme længde eller er længere end den 5. yderste.

Hos steppehøg er yderste finger kortere, hvilket forstærker tendensen til en spids hånd. Vingeslagene er langsommere – fuglen slår med hånden og vingeslagene bliver rød-glenteagtige - mere gennemførte og elastiske end steppehøgens helt stive. Under trækket og over lange afstande er selve flugtmåden dog ret ens, med få vingeslag og lange perioder af elegante glid.

Et fortærsket kendetegn er, at steppe- og hedehøg har fire synlige fingre, blå kærhøg fem. Dette er korrekt, men i felten når man sjældent at tælle fingrene, ligesom mange bliver snydt af fotos, der viser vingen i en lidt skæv position.

Stående hedehøge virker tit mere langstrakte end steppehøg, med kortere ben og længere vinger, der flugter med halespidsen.

Blå kærhøg er den kraftigste kærhøg. Dens form kan sammenlignes med steppehøgens hun, men vingerne er bredere med en hånd, der er fyldig og afrundet ala spurvehøg, og nogenlunde lige bred arm og hånd. De kredser med vingerne mere lige ud fra kroppen end steppehøg, og hånden er så bred som armen. Desuden er hovedet bredere, kroppen kraftigere og halen bredere – det sidstnævnte er et godt kendetegn på bortflyvende fugle, der undertiden kan forvirre hvis de glider fremad med samlet hånd, der bagfra kan synes let tilspidset ala steppehøg. Et andet meget vigtigt kendetegn er flugten, der på trækket karakteriseres ved længere slagserier med ret korte, musvågeagtige vingeslag uden de mindre arters elegance. Da formen hos især hunnerne kan ligne en langvinget spurvehøgs med dennes runde hånd, mistænker man undertiden højtrækkende blå kærhøge for netop spurvehøg indtil musvågevingeslagene afslører den. Hanner og hunner er ret ens i formen, men mange – især yngre- hanner har lidt slankere inderhånd, der godt kan forvirre.

Steppehøg adult han. Smukt og rent tegnet med sorte vingekiler isoleret af lyst. Velavadar, Gujarat, Indien, feb. 2013.

Steppehøgens dragter i forskellige aldre

Juvenil (1K efterår - vinter)

Den friske ungfugl er blandt de smukkeste rovfugle. Hovedet udgør tit den bedste karakter. Det er kontrastrigt sort/hvidt i idealfald. Kinden er mørk med en hvid plet af varierende størrelse under og bag øjet. Issen kan være lysere, og et lyst smalt øjenbryn giver fuglen et lidt vredt udseende. Mørk kind når frem til midt på mundvigen, og forstærker indtrykket af et mørkt ansigt. Bag den mørke maske ses en distinkt og gennemgående lys halsring, af farve som eller lysere end undersiden. Bredden kan variere, men halsringen er altid tydeligt afsat og gennemgående. Den fremhæves bagtil af mørke halssider, der dækker mindst halvdelen af halsen og undertiden når hele vejen rundt om halsringen. Dette giver fuglen et påfaldende kraftige tegnet hoved. På afstand er det tit netop de mørke halssider, kaldet "boa ´en" eller "halstørklædet", der vækker mistanken. Tæt på ser man, at hannen har gult, hunner mørkt øje.

Underkrop og undervingedækfjer er orange med en gul undertone, mindre hyppigt varmere rødorange. Underkroppen er normalt ustribet, men enkelte korte og svage bryststriber ses undertiden tæt på. Armsvingfjerene er mørke og danner et påfaldende mørkt panel på indervingen; tæt på kan man se, at der tit er et gennemgående gråtonet bånd midt gennem armsvingfjerene. Gennemgående bånd er hyppigere end hos gamle hunner. Armen virker ret mørk i kontrast til den lysegrå hånd, der kun har svagt mørkere og diffust afsatte fingerspidser samt gråtonet bagkant. Kun ganske få procent har mørkere bagkant på hånden ala hedehøg, men aldrig så dybsort, og hyppigst er der ingen mørk bagkant på hånden. Baserne af håndsvingfjerene er tit afstikkende hvidere og danner den herostratisk berømte "forsman-boomerang", et reelt 90 ´er kendetegn, der nu om dage ikke tillægges den store værdi. Her er det vigtigere, at mange har bredt sort komma på spidserne af hånddækfjerene, omgivet af lyst (baser af håndsvingfjer samt baser af hånddækfjer). Dette "børringevågekomma" ses på stor afstand. Selve håndfladen har smalle bånd, der tit er bredest på håndens midterdel, men variationen er stor.

Oversiden er mørkebrun med hvid overgump, der er smallere end blå kærhøgs. De friske ungfugle har brede gullige spidser på armdækfjerene, der danner en lys over på armen samt på store dækfjers spidser. Herved dannes et tydeligt lyst vingebånd, der generelt er kraftigere og lysere end hos øvrige unge kærhøge.

Steppehøg juv. (1K). I løbet af vinteren blegner undersiden let fra det intenst orangegule om efteråret til mattere beige-gult. Bemærk de tydelige hovedtegninger og den indsugede hånd imod bred arm. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Steppehøg juv. han (1K). Gult øje på en 1K kærhøg = han. Her ses de meget tydelige gullige felter på overvingen - oval på armen og spidser af store dækfjer, der generelt er kraftigere og tydeligere end hos andre kærhøge. Falsterbo, Skåne, Sverige, sept. 2011.

Foruden form og proportioner afviger hedehøg ved en mere ræverød underkrop – orange med en brun, ikke gul undertone. Hyppigere ses lette striber på forkroppen samt antydning af tværbånd i armhulen. Hovedet afviger normalt med at have brede hvide felter omkring og bag øjet, som en hvid hummerklo eller snebriller, og det giver den unge hedehøg et årvågent og nysgerrigt ansigtsudtryk. Lyst dominerer, og mørk tegning på kinden er smallere, når næsten ikke mundvigen og danner en brun bue bag de hvide tegninger. Nogle har mørkere halssider – halstørklæde – men det er normalt brunere og kortere end steppehøgens. I nogle tilfælde kan det være bredere og derved kan der opstå en bred, lidt diffus ”falsk” halskrave”, der er af farve som underkroppen, men kan være ganske bred. Den er dog normalt kraftigst på halssiderne og går sjældent hele vejen rundt – man får snarere fornemmelsen af, at der ikke ville have været den mindste antydning til halskrave, hvis ikke der havde været mørkt halstørklæde.

Hos steppehøg er halsringen altid distinkt og reel, skarpt afsat og selv mod svagt ”halstørklæde” påfaldende. Nogle hedehøge har betydeligt mørkere hoved end majoriteten, men normalt er det øverste øjenbryn bredt og lyst.

På undervinger er de bedste karakterer hånden, der afviger ved at have bred sort spids og bagkant, der giver en ”lukket hånd” sammelignet med steppehøgens åbne, tit er håndfladens yderdel helt utegnet og hvid; det lyseste på undervingen bliver da håndfladens yderdel, ikke den lyse indramning af knoen. De indre håndsvingfjer er dog bandede, og mange har desuden bånding på hele håndfladen – båndene er generelt bredere end Steppehøgens, og smelter sammen med det svagere og smallere mørke ”børringevågekomma” på hånddækfjerens spidser, der yderligere dæmpes af mere udbredt pletning på hånddækfjerene. Armsvingfjerens mørke panel ligner den unge

steppehøgs.

Oversiden ligner steppehøgens, men lysere partier (oval over armen, spidser på store dækfjer) er mørkere rustbrune og smallere, hvorfor oversiden virker mindre kontrastrig. Derimod er der tendens til en lidt lysere hånd end indervinge end hos steppehøg.

Hedehøg juv. (1K). I december er dragten allerede let falmet, men her fortsat med den ræverøde, bruntonede grundfarve, der kendetegner hedehøgen. De mørke halssider kan kontrastere til lysere antydning af halskrave, men den er bred og diffus i modsætning til steppehøgens kraftige. Håndens typiske sorte indramning er tydelig. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Hedehøg juv. (1K). Mange er allerede i december stærkt afblegede, og fra januar er de i kraftig fældning mod en "mellemdragt", der omfatter hoved, krop, armhuler og dele af dækfjerene. Steppehøg fælder langt mindre i vinterkvarteret, og er om foråret i stort set juvenil dragt. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Blå kærhøg kan have antydning af steppehøgens hovedtegninger, men svagere, og afsløres altid på anderledes form. Nogle – især unge hunner – har en varmere farvet underside, der kan nærme sig orange- eller rustbrunt, men den virker ”ulden”, da den dækkes af brede mørke striber over bryst og flanker. Sjældent er striberne så svage, at de kan synes at mangle, men så er der heldigvis fuglens fremtoning med bred spurvehøgehånd. Man skal i øvrigt bemærke, at tegningen på vingeundersiden kan minde om steppehøgens, dog med lysere bånd gennem armsvingfjerene, da der tit kan være lys ”boomerang”. De fem synlige fingre har dog distinkte sorte spidser, som dypper i blæk, men håndens bagkant kan være ret lig steppehøgens, kun med svagt mørkere bagkant. Overvingen er mere ensartet med bredere hvid overgump, men svagere lyse ovaler. En syret association er, at blå kærhøgs overside kan minde om lille stormsvales i tegning (bred hvid overgump, ret ensartet overvinge), steppe- og hedehøg om stor stormsvales med smallere hvid overgump, men tydelige lyse ovaler over armen.

Blå kærhøg juv. (1K). Mange blå kærhøges hovedtegninger er helt som adulte hunner af steppehøg, men hånden er bred som hos spurvehøg og armen har gennemgående lyst tværbånd. Unge blå kærhøge har desuden svagere lyse ovaler på overvingen, men bredere hvid overgump og bredere hale end steppehøg. Stubben, København, Danmark. nov. 2005.

Steppehøg juv. han. Bemærk oversidens tegninger samt den lille størrelse - nogle hanner er næsten så små som store spurvehøge! Falsterbo, Sverige, sept. 2007.

Steppehøg juv. (1K). Typisk individ med de kraftige sort/hvide hovedtegninger, som denne art kan fremvise. Gujarat, Indien, dec. 2013.

Juvenil (2K første forår/sommer)

Steppehøgens dragt blegner i løbet af vinteren noget og de lyse fjerspidser på oversiden kan afslides. Langt de fleste steppehøge er om foråret i stort set juvenil dragt, hvor kun få fjerpartier kan være udskiftet, om overhovedet noget. Således kan dele af bug, hoved og armhuler være fældet, og bliver hos hannerne hvidlige, omend også kraftig afblegning kan give hvidtonet bug. Oventil kan dele af ryggen (og sjældent enkelte dækfjer) være udskiftet, men reglen er, at forårets unge steppehøge ligner lyse og knapt så kontrastrige udgaver af efterårets juvenile. De største finter på forårstrækket er, hvis mørke halssider er bortfældet. Hos hannen bliver de grå, hvorved den lyse halsring bliver svag eller manglende. Normalt ser man dog, at halsringen fortsat er lys og kontrasterende. Hunner kan få stribede halssider og derved også svagere lys halsring. Fænomenet ses fra først i maj.

Steppehøg juv. (2K) hun. En del hunner har fyldigere inderhånd end hannen, og får derfor en form, der minder om hedehøgens. Vingerne - især hånden - er dog fortsat kortere. Ungfuglens typiske hovedtegninger ses, ligesom den grå bagkant på hånden. Hele dragten er fortsat juvenil, og er hos især hunnerne bevaret ganske fint vinteren igennem; denne fugl er mere rusttonet end de fleste, ala hedehøg. Skagen, Danmark, maj, 2013.

Steppehøg 2K han. Undersiden er om foråret afbleget til beigetonet, især hos hannerne, og hovedtegnningernes sorte partier falmet til brunlige, hvilket dog ikke gør kontrasten mindre. Bemærk spids hånd med grå fjerspidser. Yotvata, Israel, marts 2007.

Steppehøgen bevarer sin juvenile dragt bedre end hedehøg, der allerede i december kan være stærkt afbleget, og som i løbet af vinteren fælder langt mere omfattende. De fleste hedehøge ses om foråret i en "mellemdragt", hvor f.eks. hoved, dele af underkroppen (især fortil) og en del dækfjer samt armhuler kan være skiftet. Dette gælder også oversiden, der rummer nedslidte partier vekslende med nye friske fjerpartier på ryg og overvingedækfjer. Desuden er mellemste halefjer udskiftet hos 9 ud af 10, men svingfjerene og resten af halen er bevares fra juvenildragten.

Blå kærhøgs dragtudvikling ligner steppehøgens, og de fleste er om foråret i juvenil dragt, hvor mellemste halefjer dog tit er udskiftet, og dragten er noget blegere. Mange unge hanner har desuden en hvidlig bug, der kombineret med mørke armsvingfjer kan ligne adult hun steppehøgs underside. Igen er proportionerne af allerstørste vigtighed- og husk på, at blå kærhøg forekommer regelmæssigt til langt ind i maj måned.

Blå kærhøg 2K han. Fuglen med lidt varmere tonet underside samt tydelig lys boomerang omkring knoen må da være steppehøg? - NIX: fuglen har sribet underkrop, for lyse tegninger gennem armsvingfjerene samt sorte fingerspidser. Fuglen er en han, da den havde skiftet de mellemste halefjer til rent grå. Skagen, Danmark, maj 2006.

Han 2K sommer - 3K forår

I løbet af sommeren gennemgår de unge steppehøgehanner en metamorfose. De anlægger en dragt, der ligner de gamle hanners, og optræder på det tidlige efterårstræk i en dragt, der i forhold til adult han har mørkere og kraftigere tegnet hoved (kan næsten være så kraftigt tegnet som juveniles, men mere dæmpet), rustbrune pletter i overgangen mellem hoved og bryst samt grå bagkant på armens, der bliver lysere og fader ud mod den adultlignende hånd. Kun få procent har helt hvide armsvingfjer. Ofte er der lidt mørke indslag som enkelte mørke fjer på undersiden samt smalt mørkt "børringevågekomma". De fleste har enkelte mørke armsvingfjer fra juvenildragten, og undertiden juvenile yderste håndsvingfjer, men de mest avancerede har adultlignende undervinge.

Oversiden er mørkere grå og mere kontrastløs end den adulte hans med svagere mørk kile, men tit tydeligere hvid overgump, da dens midterdel kan være renhvid. Nogle har jævnt tværbåndet overgump som hos adult han, men båndingen er da mørkere, eftersom den følger oversidens grundfarve.

Steppehøg 2K han, sent på efteråret. Formen på denne fugl er yderste typisk for glidende steppehøge: stort fremskudt hoved og bryst imod slank krop og hale, bred arm og kort, tilspidset falkeagtig hånd. I forhold til 4K+/adult er hovedet mørkere og tydeligere tegnet, der er rustbrune pletter i overgangen mellem hoved og bryst og vingebackanten er svagt mørkere. Tidligere på efteråret ville de fleste 2K hanner desuden have haft enkelte mørke armsvingfjer fra juvenildragten. Mange i denne alder har mørkt komma om knoen. Oversiden er mørkere og mere ensartet end hos 4K+, men ofte er dele af overgumpen hvid, og derfor tydelig, som hos adult han blå kærhøg, men smallere. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Hanner i denne aldersklasse fælder kun begrænset om vinteren. Eventuelle juvenile svingfjer kan udskiftes, men ofte bevares enkelte mørke – juvenile – armsvingfjer frem til efterfølgende sommer, og aldersbestemmelsen bliver da lettere på 3K fugle om foråret.

Dragten bliver nu så afvigende fra andre kærhøgehanners, at bestemmelsen ikke er det store problem. Det eneste problem opstår ved blå kærhøg i lignede alder, der har bevaret de yderste juvenile og nedslidte, lyse håndsvingfjer, hvorfor vingespidsen ikke bliver massivt sort, og man kan få fornemmelse af en ”steppehøgekile”. Sådanne blå kærhøge har voldt en del problemer, men er anderledes proportionerede, og den sorte kile sidder forkert, nemlig længere inde på vingen og overgår i sort bagkant langs hele vingen. Desuden er de friske inderste håndsvingfjer tydeligt bredere, og blå kærhøgs hovedtegninger i denne alder er aldrig så distinkte som mange steppehøges.

Steppehøg 2K han. Tydelige mørke hovedtegninger og indslag af mørke armsvingfjer samt mørkegrå overside og hvid midterdel af overgumpen er alle karakterer på 2K han efterår. Falsterbo, Sverige, aug. 2013.

Steppehøg 3K han. Med så mørkt hoved og så tydelig mørk bagkant på armen, kan man benævne sådanne som 3K. Velavadar, Gujarat, Indien, feb. 2013.

Han 3K sommer - 4K forår

Grundliggende er fugle i denne alder som adulte. Mange fugle er knapt så renhvide og utegnede, og det er almindeligt at hovedet er lidt mørkere end underkroppen, med svage tegninger som antyder lys halskrave og lidt mørkere isse. En fugl, der fulgtes to år i træk (fra 3K forår/sommer til 4K forår) var stort set identisk, idet tegningerne var marginalt svagere sidste år, fuglen sås. Den sorte kile i hånden kan være lidt bredere, idet den tit inkluderer spidsen af yderste håndsvingfjer samt ca. halvdelen af næstyderste.

Grundet individuel variation anbefales det dog, at være forsigtig med nøjagtig aldersangivelse af denne type. Det er bedst at nævne fuglene som 3K+ han. En større analyse af kendetegn viser nemlig, at mange fjer-kendetegn er indbyrdes modstridende. Man kan se fugle med smal sort kile og helt ensartet hvid undervinge kombineret med ret mørkt hoved, eller fugle i perfekt adult dragt med bruntonet ryg og indervinge, ligesom meget lyse fugle med enkelte afvigende karakterer som lette striber på yderste håndsvingfjer eller lidt uregelmæssig overgang mellem sort kile og hvide omgivelser.

Steppehøg 3K+ han. 3K type på grund af mørk bagkant på armen (der fader udadtil) samt lidt tydeligere hovedtegninger end hos adult han, men variationen er stor, og ofte ser man "immature" karakterer på fugle, der ellers virker som adulte. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Besøger man områder med mange steppehøge ser man stort set altid hanner med enkelte af disse "immature"-karakterer, og næsten for få "klassiske" hanner. Ligesom med rørhøg og blå kærhøg kan man mistænke, at et stort antal fugle i højere alder har immature kendetegn, og at kun et mindretal er "ideelle lyse adulte".

Adult han

De helt rent tegnede, lyse hanner er "hvide åbenbaringer", der kan antages for en måge! De har lyst perlegrå hoved og overside, hvid underside, og mørk kile i hånden - sort undertil, mørkegrå oventil. Kilen er ofte svag, men der kan være lidt mørkt på næstyderste håndsvingfjer. Oversiden er perlegrå, og den grå kile er den mest afvigende karakter, da overgumpen har smalle grå tværbånd, der på afstand flyder sammen med ryggen. Set forfra og fra siden kan den sorte kile i øvrigt synes så svag, at den næsten kun bliver en smal sort spids på vingen, lidt som på en adult ride – en association bemærket på lavtflyvende fugle over havet. En let bestemmelig og gudesluk fugl, som bare skal nydes.

Som tidligere nævnt ser man mange af adult han-type med enkelte afvigelser, og det er formentligt almindeligt, at også helt rent tegnede, adulte hanner kan have "immature karakterer" som svag grå bagkant på armen og lidt mørkere anstrøg på ryggen og indervingen.

Steppehøg adult han. Rent tegnet adult, kun med svage antydninger af hovedtegninger. Sort kile er isoleret på alle sider af hvidt. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Steppehøg adult han. På afstand hvid med sort kile og let bestemt; på dette nærfoto ses en af de hyppige små afvigelser fra normen; yderste håndsvingfjer har fine tværbånd. en enkelt "afvigende" alderskarakter er ret normalt indenfor i øvrigt rent adult tegnede fugle. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Hedehøg han er så afvigende, at den ikke behandles her. Blå kærhøg har bred sort vingspids og vingebackant på de bredere vinger, og altid bred hvid "sukkerknald" på overgumpen. En han kærhøg med meget lys overside, sort kile i hånden omgivet af hvidt og uden mørk bagkant på hånden er en steppehøg.

Blå kærhøg adult han. Bemærk bred rund spurvehøgeagtig hånd med fem fingre, bred sort vingspids, der overgår i mørk vingebackant samt bred, hvid overgump. Enø, Sjælland, Danmark, jan. 2007.

Steppehøg adult han. Spids hånd imod bred arm giver en falkeagtig fremtoning. Oversiden er mere ensartet og lysere end blå kærhøgs, kun med antydet gråtonet kile i hånden samt tværbåndet overgump. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

Hedehøg adult han. Meget lille hoved mod pindetynd krop og lange vinger. Oversiden trefarvet med bredere sort hånd end andre kærhøge, og ryg samt indervinger ofte lidt mørkere, hvilket kan give et rørhøgeagtigt indtryk. Bemærk hannens sorte bånd gennem armen, der genfindes hos den adulte hun. Sønderjylland, Danmark, juli 2014.

Hun 2K sommer - 3K forår

2K+ hunner af steppehøg er sværere at bestemme end hannerne. Efter sommerens fældning ligner hunner i denne aldersklasse adulte hunner, men med et par afvigelser. Ofte er de yderste håndsvingfjer og en del armsvingfjer juvenile. Yderste håndsvingfjer er da stærkt slidte og de juvenile armsvingfjer mangler de lysere felter midt på, der kendetegner i det mindste de yderste armsvingfjer hos de adulte hunner. Hovedtegningerne er normalt mere ungfugleagtigt kontrastrege, men der findes fugle, der allerede i denne alder har meget svage hovedtegninger og som kan mangle den lyse halskrave samt have bredere lyse felter på kinden. Ser man fuglen tæt på ses, at øjet endnu ikke er blevet lysegult, men har en mørk bruntonet gul farve, lysere end juveniles, men mørkere end de adultes. Desuden har de fleste en varmere gulbrun bundfarve på undersiden samt lidt bredere striber på underkroppen end de helt udfarvede.

Steppehøg 2K hun. Vingetegninger er typisk; bemærk ufældede juvenile yderste håndsvingfjer samt enkelte mørke armsvingfjer. Hovedtegningerne er meget svage med større lys øreplet end normalt og helt manglende halskrave. Denne fugl blev først taget som hedehøg i forventningen om, at ingen 2K steppehøg ville have så svage hovedtegninger, ligesom flugten var lidt mere ala hedehøg end forventet - men sådan er det med de yngre hunner. Falsterbo, Sverige, sept. 2012.

Steppehøg 2K hun. I dragten som adult hun, men varmere farvet, og her med tydeligere hovedtegninger. Velavadar, Gujarat, Indien, dec. 2013.

For kendetegn fra andre arter, se under adult hun. Bemærk, at blå kærhøg om efteråret (især 2K) kan være ret lig i dragten. På efterårstrækket kan de have ufældende eller manglende (grundet fældning) yderste håndsvingfjer, og derved en mere tilspidset vingeform end den klassiske. De bestemmes da på bredere inderhånd, bredere hoved og krop, bredere hale og lysere gennemgående bånd gennem armsvingfjerene. Oventil har blå kærhøg bredere hvid overgump, men svagere lyse ovaler over armen end steppehøg.

Adult hun

Den udvoksede hun ligner i dragten blå kærhøg en del, og bestemmes lettest på dens lettere proportioner, tilspidset hånd samt tyndere bagkrop og hale. Underkroppen er hvidlig med mørke striber over bryst og flanker. Undersiden er i god kontrast til mørkere arm, hvor dækfjerene og armhulerne er diffust lysplettede, og armsvingfjerene mørke inderst med fremvoksede lyst bånd på yderdelen. Nogle fugle har dog bredere lyse pletter i armhulerne, og tegningen kan minde om hedehøgens tværbånd, ligesom en del har gennemgående lyse baser på armsvingfjerene, og derved får en bred sort bagkant på armen; denne er dog bredere end hedehøgens tilsvarende. Hånden ligner de juvenile fugles, med lignende svagt mørke spidser på håndsvingfjerene, manglende mørk bagkant på inderhånden og ofte lys klamme om knoen. På afstand får man indtryk af mørk arm mod lys, åben hånd. Det sorte "børringevågekomma" på hånddækfjerene er tit tydeligt mod hvidlige baser af håndsvingfjerene (der hos mange danner den lyse boomerang) og ret utegnede baser af hånddækfjerene.

Blå kærhøg adult hun. Deler mange kendetegn med steppehøg hun, og bestemmes bedst på bredere hoved og krop samt hale og afrundet vingespids ala spurvehøg, der dog på aktivt flyvende fugle er mindre påfaldende. Bemærk det brede lyse bånd gennem armsvingfjerene samt de distinkte sorte fingerspidser - "dyppet i blæk" som på en adult ride. Skagen, Danmark, april 2013.

Blå kærhøg 3K+ hun. En faldgruppe om efteråret er blå kærhøg, der endnu ikke har fuldendt håndsvingfjerenes fældning. De kan derfor få en tilspidset vingeform, men har til gengæld blå kærhøgs fyldige bagkant på hånden, der afviger fra steppehøgens smallere, bredt lyst bånd gennem armsvingfjeren. På denne fugl er den yderste håndsvingfjer alt for kort til at være helt udvokset. Falsterbo, Skåne, Sverige, sept. 2009.

Steppehøg adult hun. Bemærk den lysere og mere distinkt tegnet underkrop, lysegule øjne (hos 4K+) samt håndens typiske tegning med manglende mørk bagkant inderst, diffuse grå fingerspidser og mørkt "børringevågekomma" om knoen. Armsvingfjerenes lyse tegning forsvinder gradvis ind mod kroppen. Eilat, Israel, april 2014.

Hovedtegningerne varierer, men er svagere end de juveniles, og den lyse halskrave tit svag og mørkpletet. Den kan til og med mangle, og den vigtigste karakter bliver da mørkt ansigt, blot med smal hvidt øjenbryn og hvid plet på kindens bageste del. Oversiden er mørkebrun med lys oval over armen, men mørk og næsten utegnet håndflade. Overgumpen er hvid, men mange har artstypiske mørke tværbånd, der dæmper overgumpens hvide felt. De adulte hunner har lysegule øjne.

Hedehøg bestemmes lettest på formen, og desuden er hovedtegningerne domineret af lyst; som hos juvenil ses en lys klamme bag og rundt om øjet, der giver fuglen et åbent ansigtsudtryk. Der er ingen antydning af lys halskrave, og generelt er undersiden tydeligere og mere ensartet stribet end steppehøgens. De største forskelle ses dog på undervingen. Armhulerne er rustbrune med tre tydelige hvide tværbånd. Tegningen, der kan ses på lang afstand, overgår i lignende pletning på undervingedækfjerene, og afviger fra steppehøgens mørkere og mere diffuse. Armsvingfjerene har brede lyse baser og kun smal sort bagkant, og hånden har – som hos juvenile – bred sort bagkant og spids. Kun ved kraftigt slid i det sene forår kan den sorte bagkant på armen blegne (og derved forvirre). Da dækfjerene generelt er mere distinkt plettede end hos steppehøg fremstår mørkt komma på hånddækfjerene sjældent så tydeligt som hos steppehøg.

Oversiden på hedehøg hun er lysere og koldere gråtonet end hos steppehøg. Hos adulte ses et mørkt bånd gennem armen, der modsvarer den adulte hans, og hånden er ret lys med distinkte mørke tværbånd. Yngre hunner har lidt mørkere overside ala steppehøg, men normalt er armsvingfjerene den mørkeste del af overvingen, og danner

oventil et mørkere panel mod brun vinge. Den hvide overgump er ofte smal, og reduceres tit af mørke pletter eller baser/spidser.

Hedehøg adult hun. Lyse ovaler på overvingen og kun smal hvid overgump kendetegner steppe- og hedehøg. Håndfladen har tydeligere mørke tværbånd, og fremstår som lysere end steppehøgens. Schleswig-Holsten, Tyskland, maj 2010.

Steppehøg adult hun. Overvingen er mørkere med mørkere, mere ensartet hånd end hedehøgens, og hovedtegningerne mørkere med vredt øjenbryn og isoleret hvid plet bagerst på den mørke kind. Yotvata, Israel, marts 2014.

Blå kærhøg ligner steppehøg hun i tegningerne, og bestemmes bedst på flugt og proportioner. Dragtforskellene er ret små. Underkroppen har normalt bredere mørke striber, ofte bredest midt på, der når undergumpen. På undervingen har armsvingfjerene gennemgående lysere bånd, og de fem synlige fingre skarpt afsatte sorte spidser. Og det er netop hånden, med dens brede spurvehøgeform, der er den allervigtigste karakter. En kærhøg med hånd som spurvehøg er altid en blå kærhøg. Og en kærhøg med "falkespids" hånd mod bred arm er en steppehøg. På oversiden er blå kærhøg ret lig steppehøg, men med tydeligere mørke tværbånd på lysere hånd, svagere lys oval over armen (kan mangle hos begge) og bredere hvid overgump, som sukkerknald.

Nu er vi jo grundige her, og det skal derfor nævnes, at blå kærhøg hun, der om efteråret endnu ikke har fuldendt håndsvingfjerens fældning, en overgang kan få en mere tilspidset hånd, der for det årvågne øje afviger fra steppehøgens. Hånden er nemlig tydeligere fyldig bagtil, og man ser, at de yderste håndsvingfjer er alt for korte for steppehøg i de tidlige vækstfaser. Når yderste håndsvingfjer er næsten udvokset forstærkes blå kærhøgs fyldige hånd.

Blå kærhøg adult hun eller juvenil. Sammenlign formen med steppehøg og bemærk især den grovere stribning samt rent sorte, skarpt afsatte sorte fingerspidser. Mange blå kærhøge har - som en del steppehøge - lys indramning af hånden, kaldet den "forsmanske boomerang". Det "mallingske komma" - mange steppehøges sorte børringevågekomma ved knoen - er sjældent fremtrædende hos blå kærhøg og hedehøg. Falsterbo, Sverige, sept. 2012.

Steppehøg adult han med to rørhøge. Det falkeagtige klejne indtryk fremgår - den største og mindste kærhøg fanget på ét og samme foto. Eilat, Israel, marts 2015.

Hybrider

Dette delikate emne skal kortfattet omtales, eftersom det ikke er det helt store problem. Under invasioner af ungfugle er der dog konstateret fugle, der er bedømt som hybrider. I nogle tilfælde kan man ikke udelukke

ekstremt tegnede fugle af den ene eller anden art (jeg er således ikke enig i visse angivelige hybrider). I min optik bør hybridkortet kun trækkes, hvis et individ viser unikke karakterer fra én art kombineret med unikke karakterer fra en anden art. Mest oplagt er steppehøg x blå kærhøg ungfugle, hvor individer med dragtkarakterer fra steppehøg, kombineret med tydelige striber over bryst og flanker og bredere hånd end normalt (med femte finger tydelig på fotos, og fingerspidserne med skarpt afsatte sorte spidser) er set i nogle tilfælde. En lignende, blegere fugl fra Skagen om foråret havde samme forvirrende kombination af jizz fra blå kærhøg med dragtkarakterer fra steppehøg. Flugten vil for det trænede øje her afvige ved at være for tung og arbejdsom for steppehøg, men for let og behændig for blå kærhøg.

Et par tilfælde af adulte hanhybrider er også kendt. Disse ligner kompakte steppehøge med for bred hånd, hvor sort dækker hele spidsen. Det sorte på vingespidsen bliver da som en "for bred kile", næsten som en bred trekant anbragt skævt i forhold til steppehøgens kile. Desuden kan sådanne mangle blå kærhøgs sorte bagkant på bagvingen, ligesom oversiden kan være lysere end hos blå kærhøg og med manglende bred hvid overgump. Sådanne fugle er set i Skagen og Skåne de senere år.

Mange andre småkarakterer kunne analyseres, men jeg har her forsøgt at koncentrere mig om det væsentligste, og udeladt analyse og diskussion af kendetegn, der har ringe værdi i felten. I fotogalleriet kan der ses flere feltbestemmelsesbilleder.

Artiklen tilegnes Jens Toftelund Madsen (1964-2015), med hvem mange steppehøge er oplevet, og som altid var en anstændig og begavet sparringpartner, når det galdt feltbestemmelse. "Only the good die young" (Iron Maiden).

 Dato:
12. 05. 2015

 Skrevet af:
[Klaus Malling Olsen](#)

 Fotos af:
[Klaus Malling Olsen](#)

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
FELTBESTEMMELSE, FELTORNITOLOGI, FUGLETRÆK, ROVFUGLE, STEPPEHØG

 Kilder

[Læs mere om fugle](#)